

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GERIAMOJO VANDENS ĮSTATYMO NR. IX-433
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – ĮSTATYMO PROJEKTAS)
(TAP NR. 22-1582) (TAIS NR. 22-10295(2))

Nr. NV-2758
Vilnius

Įvertinę Įstatymo projekto atitiktį Lietuvos Respublikos įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Siekiant nauja redakcija dėstomo Geriamojo vandens įstatymo (toliau – GVĮ nauja redakcija) nuostatų nuoseklumo ir GVĮ naujos redakcijos reguliavimo dalyko išsamaus apibrėžimo, siūlytina GVĮ naujos redakcijos 1 straipsnio 1 dalies nustatą dėstyti atsižvelgiant į GVĮ naujos redakcijos II–IV skyriuose dėstomų straipsnių pavadinimus.

2. Siekiant teisinio aiškumo, tikslintinas GVĮ naujos redakcijos 1 straipsnio 3 dalies 3 punktas, nurodant, kokie subjektai šiuo atveju būtų laikomi individualiai apsirūpinančiais geriamuoju vandeniu ir kokia tvarka bei kokia forma Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT) priimtų sprendimą laikyti, kad laikantis maisto tvarkymo subjektų rizikos veiksmų analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistemoje nustatytų principų ir taisomųjų veiksmų, geriamojo vandens sauga ir kokybė negali turėti poveikio galutinių maisto produktų saugai. Taip pat turėtų būti nurodyta, kokiuose teisės aktuose minėti principai ir taisomieji veiksmai būtų nustatyti. Ši pastaba dalyje dėl VMVT sprendimų priėmimo tvarkos ir įforminimo taikytina ir GVĮ naujos redakcijos 3 straipsnio 2 dalies nuostatai.

3. Tikslintina GVĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 6 dalis, nurodant nuo ko nukrypti leidžianti nuostata būtų laikoma išlyga.

4. Siūlytina įvertinti galimybę GVĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 7 dalyje apibrėžiamą sąvoką „pavojus žmonių sveikatai“ susiaurinti taip, kad ji būtų taikoma tik keičiamo įstatymo kontekste, pvz., apibrėžiant sąvoką „pavojus žmonių sveikatai dėl geriamojo vandens vartojimo“ ar pan., nes pavojų žmonių sveikatai gali kelti ne tik geriamojo vandens būklė, bet ir kiti veiksniai, nesusiję su keičiamo įstatymo reguliavimo dalyku.

5. Dėl GVĮ naujos redakcijos 3 straipsnio:

5.1. Tikslintina šio straipsnio 1 dalis, nes lieka neaišku, ar geriamasis vanduo būtų laikomas saugiu, jei jis atitiktų visas šioje dalyje nurodytas sąlygas (žr. 1–6 punktus), ar bent vieną iš jų.

5.2. Šio straipsnio 1 dalies 3 punkte turėtų būti vartojamas GVĮ naujos redakcijos 1 straipsnio 1 dalyje įvestas trumpinys „įstatymas“, t. y., be žodžio „šis“.

5.3. Trumpinys „Tarnyba“ turėtų būti įvestas ne šio straipsnio 2 dalyje, o GVĮ naujos redakcijos 1 straipsnio 3 dalies 3 punkte.

5.4. Siekiant teisinio apibrėžtumo, šio straipsnio 2 dalyje turėtų būti nurodyta, kokiais kriterijais vadovaudamasi VMVT priimtų sprendimą dėl šioje dalyje nurodytų rodiklių ribinių verčių viršijimo reikšmingumo.

5.5. Šio straipsnio 3 dalyje turėtų būti vartojamas šio straipsnio 2 dalyje įvestas trumpinys „ribinių rodiklių vertės“.

5.6. Atsižvelgiant į tai, kad šio straipsnio 4 dalies 1 punktu siūloma nustatyti VMVT pareigą sustabdyti ar uždrausti pavojų žmonių sveikatai keliančio geriamojo vandens tiekimą arba apriboti jo vartojimą, kartu turėtų būti aiškiai apibrėžta, kokias atvejas, kuris sprendimas turėtų būti priimamas, nepaliekant diskrecijos teisės VMVT, siekiant išvengti subjektyvių sprendimų priėmimo.

5.7. Siekiant teisinio aiškumo, šio straipsnio 4 dalies 2 punkte turėtų būti nurodyta, kurios savivaldybės vykdomąją instituciją reikėtų informuoti apie geriamojo vandens tiekimo sustabdymą, uždraudimą ar vartojimo apribojimą. Šiuo aspektu tikslintinos ir kitos GVĮ naujos redakcijos nuostatos, kuriose minima savivaldybės vykdomoji institucija.

5.8. Šio straipsnio 4 dalies 4 punkte ir 5 dalies 1 punkte nurodytina, kur būtų nurodytos, nustatytos ar pan. priemonės geriamojo vandens saugai ir kokybei atkurti, kurias turėtų vykdyti tiekėjai.

5.9. Siūlytina įvertinti, ar šio straipsnio 8 ir 10 dalyse negalėtų būti vartojama Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnio 19 dalyje apibrėžta sąvoka „individualusis geriamojo vandens išgavimas ir naudojimas“. Taip pat šio straipsnio 8 dalyje turėtų būti nurodyta, kur arba kokio subjekto nustatytus saugos ir kokybės reikalavimus turėtų atitikti individualiai išgaunamas ir naudojamas geriamasis vanduo.

5.10. Tikslintina šio straipsnio 10 dalis, nurodant, koks subjektas būtų atsakingas už geriamojo vandens tyrimų inicijavimą šioje dalyje nurodytais atvejais.

5.11. Šio straipsnio 15 dalyje turėtų būti nurodyta, kokiomis teisėmis abonementams ir (arba) vartotojams priklausantys pastatai joje minimi – tik nuosavybės ar ir kitomis teisėmis (patikėjimo, nuomos ar kt.) valdomi pastatai.

6. Dėl GVĮ naujos redakcijos 5 straipsnio:

6.1. Siekiant teisinio aiškumo, tikslintina šio straipsnio 1 dalis, nurodant, kur būtų nustatytos sąlygos, kuriomis būtų leidžiama viešai tiekti geriamąjį vandenį, neatitinkantį cheminių ar sveikatos apsaugos ministro nustatytų papildomų rodiklių ribinių verčių. Be to, siūlytina įvertinti, ar šios dalyje greta cheminių rodiklių neturėtų būti minimi ir mikrobiologiniai rodikliai, kaip GVĮ naujos redakcijos 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte ir 2 dalyje.

6.2. Siekiant GVĮ naujos redakcijos nuostatų nuoseklumo, siūlytina *mutatis mutandis* suvienodinti šio straipsnio 2 ir 5 dalių formuluotes.

6.3. Šio straipsnio ir Įstatymo projekto 2 straipsnio 5 dalies kontekste lieka neaišku, kokiomis sąlygomis išlygos būtų taikomos antrą ir trečią kartą, ar prireikus galėtų būti taikoma išlyga neribotą kiekį kartų – ketvirtą, penktą ir t. t., kiekvieną kartą iki 3 metų laikotarpiui. Taip pat šių nuostatų ir Įstatymo projekto 2 straipsnio 4 dalies kontekste lieka neaišku, koks galėtų būti išlygų taikymo antrą, trečią ir galimai daugiau kartų periodiškumas, ar jas būtų galima pratęsti, jei taip, ar, pvz., 2 metams taikomos išlygos pratęsimas iki maksimalaus leistino 3 metų termino būtų laikomas nauja išlyga, ar tik taikomos išlygos pratęsimu. Siekiant teisinio aiškumo, šiuo aspektu tikslintinos atitinkamos GVĮ naujos redakcijos nuostatos.

6.4. Šio straipsnio 6 dalyje nurodytas terminas, per kurį reikėtų išnagrinėti prašymą leisti arba atsisakyti leisti taikyti išlygas, tikslintinas vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalimi. Taip pat GVĮ naujos redakcijos 5 straipsnio 6 dalyje turėtų būti minimi ne tik Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie Sveikatos apsaugos ministerijos teikiami prašymai ir dokumentai, bet ir informacija (žr. šio straipsnio 2 ir 5 dalis). Be to, šios dalies antrajame sakinyje po žodžio „atsisakyti“ įrašytinas žodis „leisti“. Be to turėtų būti tiksliau apibrėžta, kokią informaciją sprendime leisti taikyti išlygą reikėtų nurodyti, nes lieka neaišku, koks *konkretus rodiklis* (neaišku, koks ir kieno rodiklis), kokios *ankstesnės stebėsenos atitinkami rezultatai*, su kuo *susiję gyventojai*, koks *tinkamas stebėsenos planas* (neaišku, koks planas būtų laikomas tinkamu) bei *dažnesnis stebėsenos vykdymas* (neaišku, koks būtų įprastas stebėsenos vykdymas), kokią *būtinų taisomųjų veiksmų plano santrauką* (neaišku, kas būtų laikoma santrauka), kokių *išlaidų sąmatą* ir kieno *nuostatas, kurias reikia peržiūrėti*, reikėtų nurodyti.

6.5. Tikslintina šio straipsnio 7 dalis, nurodant, kokio vertinimo išvados joje yra minimos.

6.6. Šio straipsnio 11 dalies 1 punkto kontekste siūlytina objektyviai įvertinti, ar galėtų būti tiekiamas geriamasis vanduo, keliantis riziką konkrečioms gyventojų grupėms, nes šio straipsnio 10 dalies 1 punkte numatyta, kad atsisakoma suteikti leidimą taikyti išlygą, kai nustatoma, kad išlygos taikymas kels pavojų žmonių sveikatai.

6.7. Tikslintinas šio straipsnio 11 dalies 2 punktas, nurodant, kokių priemonių vykdymo pažanga jame minima.

6.8. Siūlytina įvertinti, ar šio straipsnio 15 dalyje nebūtų tikslinga nurodyti konkrečią datą, iki kurios kasmet turėtų būti atnaujinamas šioje dalyje minimas duomenų rinkinys. Ši pastaba taikytina ir GVĮ naujos redakcijos 6 straipsnio 6 dalies bei 8 straipsnio 5 dalies 3 punkto nuostatomis.

7. Dėl GVĮ naujos redakcijos 6 straipsnio:

7.1. Šiame straipsnyje ir kitose GVĮ naujos redakcijos nuostatose, kuriose minima valstybinė geriamojo vandens kontrolė, vietoje žodžio „kontrolė“ siūlytina vartoti žodį „priežiūra“, atsižvelgiant į tai, kad Viešojo administravimo įstatymas reglamentuoja tik ūkio veiklos subjektų priežiūrą, kaip ji apibrėžta šio įstatymo 2 straipsnio 16 dalyje.

7.2. Siūlytina įvertinti, ar šio straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies 2 punkte bei 8 straipsnio 3 dalies 1 punkte po žodžio „rodiklių“ neturėtų būti įrašytas žodis „laikymosi“ ar pan.

7.3. Siūlytina įvertinti, ar šio straipsnio 3 dalyje nebūtų tikslinga atsisakyti nuorodos į šio straipsnio 2 dalies 3 punktą kaip nesukuriančios teisinės pridėtinės vertės, juo labiau, kad tiekėjų parengtų geriamojo vandens stebėsenos programų derinimas su VMVT numatytas ne tik šio straipsnio 2 dalies 3 punkte, bet ir 4 straipsnio 2 dalyje. Taip pat, siekiant teisinio aiškumo, turėtų būti įvardyta, kokių ataskaitų teikimo tvarką turėtų nustatyti VMVT direktorius.

7.4. Siūlytina šio straipsnio 4 dalies 1 punkte atsisakyti žodžio „padalinius“ arba kitaip tikslinti jo formuluotę, atsižvelgiant į tai, kad pastatai neturi padalinių.

7.5. Šio straipsnio 5 dalyje siūlytina vietoje formuluotės „viešai naudojamas“ vartoti formuluotę „viešai tiekiamas“. Taip pat tikslintina šioje dalyje vartojama neaiški formuluotė „imtis įstatyme nustatytų priemonių, kuriomis remiantis geriamojo vandens tiekimo veikla sustabdoma ar uždraudžiama“, nes lieka neaišku, kokios konkrečios priemonės joje minimos ir kaip jomis turėtų būti *remiamasi*, priimant sprendimus sustabdyti ar uždrausti geriamojo vandens tiekimo veiklą. Pažymėtina, kad ūkio subjektų veiklos ribojimo ir draudimo atvejai turi būti aiškiai apibrėžti ir numatyti tik įstatyme. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad „<...> nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, taip pat įvairias sankcijas už atitinkamus teisės pažeidimus pagal Konstituciją galima tik įstatymu. (2006 m. gegužės 31 d., 2008 m. kovo 15 d. nutarimai).

8. Siekiant teisinio aiškumo, tikslintina GVĮ naujos redakcijos 7 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostata, nurodant, kur būtų nustatytas į geriamąjį vandenį išplaunamų teršalų būtinas kiekis, atsižvelgiant į numatytą medžiagos paskirtį. Taip pat siūlytina įvertinti, ar šios dalies 3 ir 4 punktų nuostatos neturėtų būti suvienodintos atitinkami su šio straipsnio 3 dalies 3 ir 4 punktų nuostatomis.

9. Siūlytina atsisakyti GVĮ naujos redakcijos 8 straipsnio, kaip perteklinio (kartu atsisakant ir kituose straipsniuose teikiamų nuorodų į jį), nes beveik visos jame išvardytos valstybės institucijų funkcijos išvardytos kituose GVĮ naujos redakcijos straipsniuose, pvz., žr. 3 straipsnio 2 ir 12 dalis, 4 straipsnio 1 ir 5 dalis, 5 straipsnio 1, 2, 5, 6 dalis, 11 dalies 2 punktą, 15 dalį, 6 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 6 dalį. Be to, pastebėtina, kad GVĮ naujos redakcijos 8 straipsnyje nurodytos ne visos kituose straipsniuose minimos valstybės institucijų funkcijos, pvz., žr. 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktus.

10. Tikslintinas GVĮ naujos redakcijos 9 straipsnis, nes pagal jo 1 ir 2 dalių nuostatas lieka neaišku, kokia atsakomybė būtų taikoma už GVĮ naujos redakcijos 7 straipsnio 3 dalyje nurodytų gaminių saugos ir kokybės reikalavimų pažeidimus. Taip pat šiame straipsnyje nenumatytas atsakomybės taikymas už GVĮ naujos redakcijos 7 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų pažeidimus.

11. Siūlytina sujungti Įstatymo projekto 2 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatas, kartu įvertinant, ar atsižvelgiant į GVI naujos redakcijos 3 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatą, neturėtų būti numatyta pareiga ir aplinkos ministrui priimti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

12. Tikslintina Įstatymo projekto 2 straipsnio 4 dalis, atsižvelgiant į tai, kad GVI naujos redakcijos 5 straipsnio 4 dalyje numatyta galimybė išlygą taikyti antra kartą, bet nenumatyta galimybė pratęsti taikomos išlygos terminą.

13. Tikslintina Įstatymo projekto 2 straipsnio 5 dalis, atsisakant siūlymo vadovautis netekusiomis galios Geriamojo vandens įstatymo nuostatomis, nes toks teisinis reguliavimas būtų laikomas ydingu.

14. Siekiant teisinio aiškumo ir GVI naujos redakcijos nuostatų nuoseklumo, siūlytina suvienodinti joje vartojamas sąvokas ir formuluotes, jei jų turinys sutampa, pvz., „geriamasis vanduo“ ir „vanduo“; „priemonės geriamojo vandens saugai atkurti“ ir „būtinės priemonės, skirtos geriamojo vandens saugai ir kokybei atkurti“; „abonementai ir (arba) vartotojai“ ir „vartotojai ar abonementai“; „ribotą laikotarpį“ ir „laikiniai“; „geografinė teritorija“ ir „teritorija“; „teisės aktuose nustatytų“ ir „teisės aktais nustatytų“; „geriamojo vandens stebėsenos programos“ ir „stebėsenos programos“; „valstybinė geriamojo vandens kontrolė“, „geriamojo vandens valstybinė kontrolė“ ir „valstybinė geriamojo vandens saugos ir kokybės rodiklių kontrolė“. Taip pat siekiant teisinio apibrėžtumo, turėtų būti vengiama teisėkūroje nevertotinų abstrakčių, vertinamojo pobūdžio formuluočių, pvz., „ribotą laikotarpį“, „jokiais kitais priimtinais būdais“, „nenumatyta ir išimtinė situacija“, „viršijimas yra nereikšmingas“, „atsitiktinai“.

Teisės grupės patarėja

Dalia Petkevičienė